

Seppo Honkapohja

Suomen Pankki

Talouden näkymät ja Suomen kilpailukyvyn haasteet

Anders Chydenius –vapaakauppaseminaari
18.6.2016, Kokkola

”On siis kouraantuntuva, ettei jokin kansakunta voita sen avulla, että se askaroi monenlaisissa toimissa, vaan siten, että se toimii niissä elinkeinoissa, jotka kannattavat parhaiten, se on: joissa vähin määrä ihmisiä voi tuottaa tavaroita suurimpaan arvoon.”

(Chydenius: Kansallinen voitto, 3§, käännös v.1929)

Esityksen rakenne:

- Suomen talouden näkymät
- Kilpailukyvyn määritelmät
- Suomen kustannuskilpailukyky
- Suomi muiden kilpailukykykymittareiden valossa
- Johtopäätökset

I. Suomen talouden näkymät

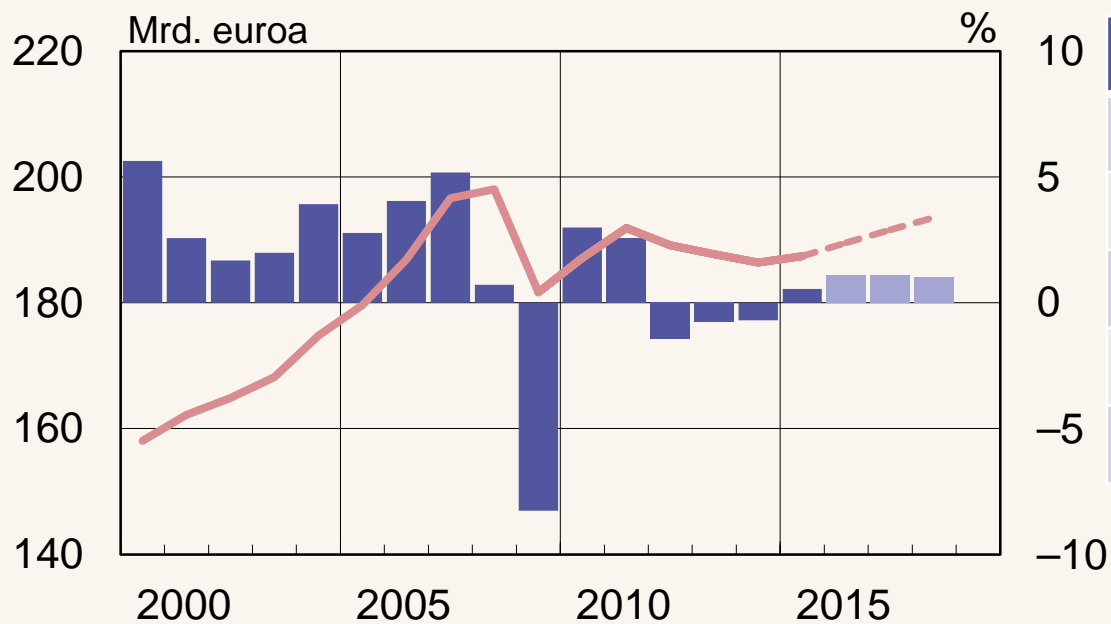
Suomen talous palaa kasvu-uralle kotimaisen kysynnän tukemana

- Tuotannon kasvu jää 1 prosentin tuntumaan vuosina 2016 – 2018
- Inflaatio on jäämässä hitaaksi pitkäaikaisesti
- Työmarkkinoilla nähty käänne parempaan, työttömyysaste jää kuitenkin korkealle
- Kasvu on kulutuksen ja investointien varassa – vienti vetää edelleen heikosti

Pitkä taantuma jäämässä taakse

- Prosenttimuutos edellisvuotisesta (oikea asteikko)
- Viitevuoden 2010 hinnoin (vasen asteikko)

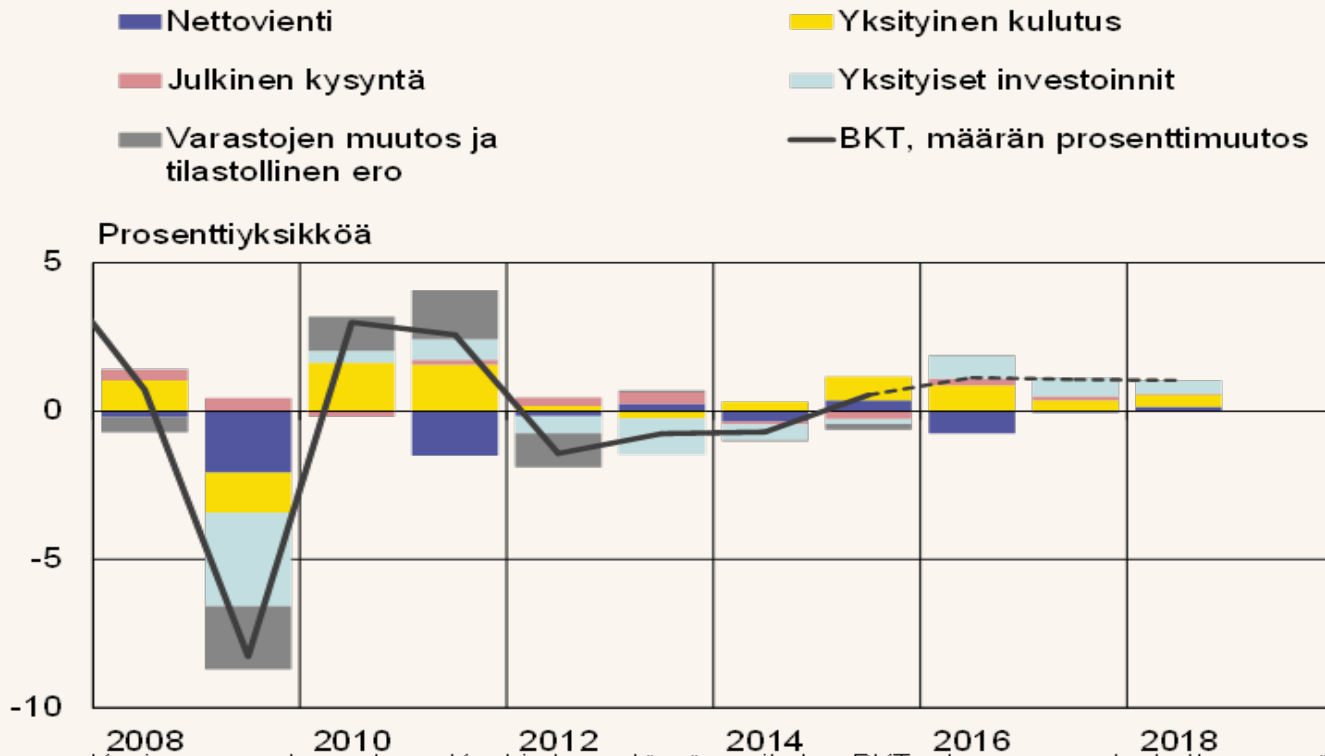
Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Kokonaistuotanto, %		
	Kesäkuu	Joulukuu
2015	0,5	-0,1
2016e	1,1	0,7
2017e	1,1	1,0
2018e	1,0	

9.6.2016
eurojatalous.fi

Kasvu vahvasti kotimaisen kysynnän varassa

Kuvio on suuntaa antava. Kunkin kysyntäerän vaikutus BKT:n kasvuun on laskettu sen määrän kasvun ja edellisen vuoden arvo-osuuden perusteella. Vuosien 2016–2018 luvut ovat ennusteita. Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

9.6.2016
eurojatalous.fi

Huoltotase

Prosenttimuutos edellisestä vuodesta	2015	2016 ^e	2017 ^e	2018 ^e	
Bruttokansantuote	0,5	1,1	1,1	1,0	
Yksityinen kulutus	1,4	1,6	0,6	0,7	
Julkinen kulutus	-0,9	0,6	0,3	0,2	
Yksityiset kiinteät investoinnit	-1,0	4,7	3,6	2,6	
Julkiset kiinteät investoinnit	-1,2	2,3	1,6	-0,5	
Vienti	0,6	0,7	2,4	2,5	
Tuonti	-0,4	2,7	2,5	2,0	

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki

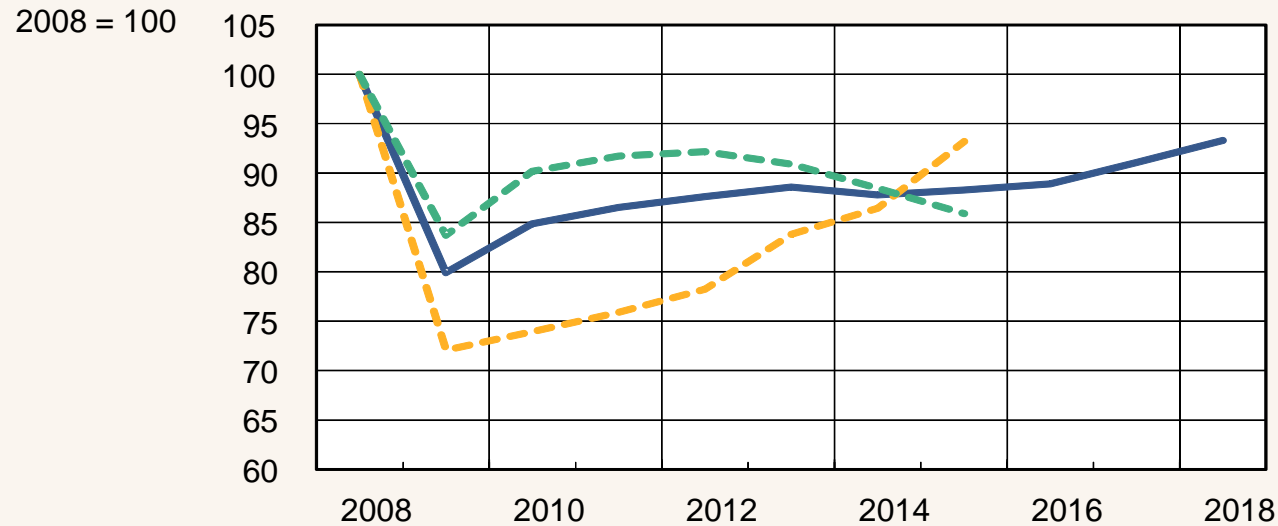

Vienti euroalueelle lisääntynyt, euroalueen ulkopuolelle supistunut

Vienti euroalueelle lisääntynyt

Tavaroiden ja palveluiden viennin määrä

— Kokonaisvienti   - - - Vienti euroalueelle   - - - Vienti euroalueen ulkopuolelle

Lähteet: Suomen Pankin laskelmat ja Tilastokeskus.

32707

II. Kilpailukyvyn määritelmät

Mitä tarkoitetaan kilpailukyvyllä?

- Kilpailukyky ei ole yksiselitteinen käsite.
- On olemassa useita mittareita.
- **Kustannuskilpailukyky:** kansantalouden kustannustaso suhteessa kilpailijoihin. Usein mittarina yksikkötyökustannukset eli

$$\frac{\text{Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden}}{\text{BKT työllistä kohden}} = \frac{\text{Työn hinta}}{\text{Tuottavuus}}$$

- **WEF:** maan tuottavuuden tason määrittävät tekijät (instituutiot, talouspolitiikka ja tuotannontekijät).
(“...define competitiveness as the set of institutions, policies, and factors that determine the level of productivity of a country”.)
  - WEF-indikaattori mittaa lähinnä talouden potentiaalia.
- **IMD:** miten maat ja yritykset kokonaisuutena hyödyntävät kykyjään vaurauden tai voittojen saavuttamiseksi.
  - IMD-indikaattori mittaa lähinnä tämänhetkistä tilaa.

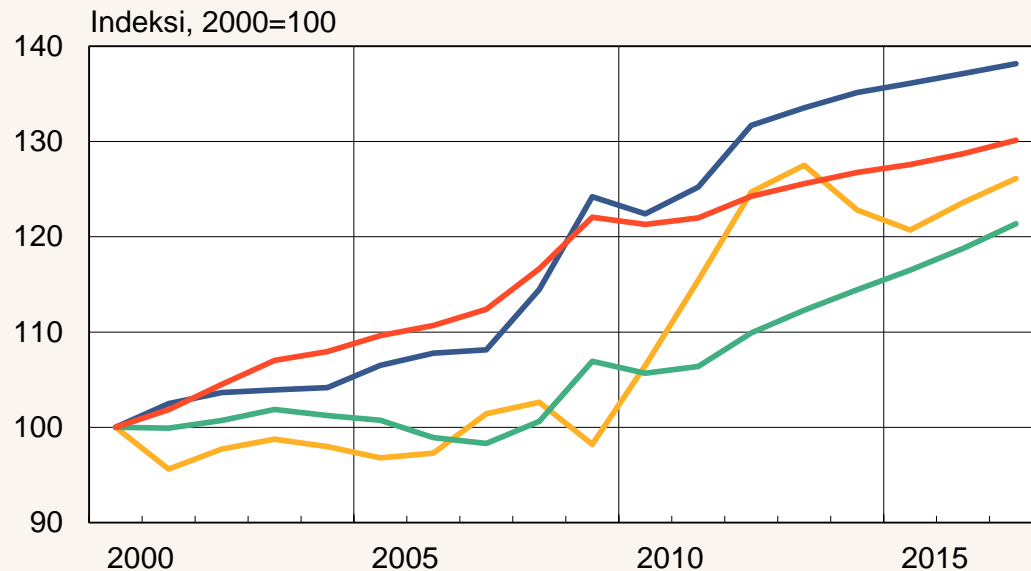
III. Suomen kustannuskilpailukyky

Suomessa yksikkötyökustannukset kohonneet kilpailijoita nopeammin

Nimelliset yksikkötyökustannukset*

— FI — SE — DE — EA17

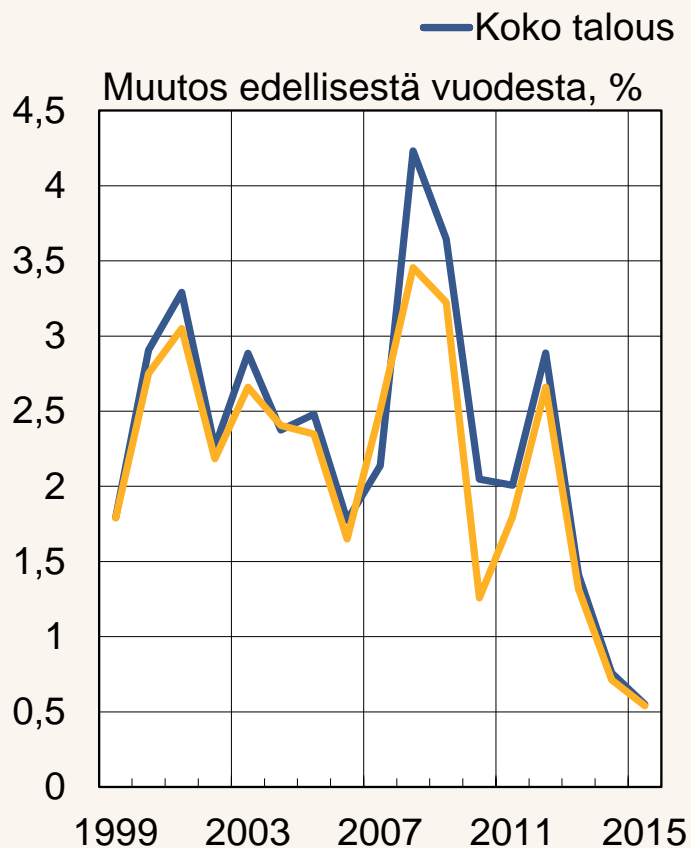
Lähde: Euroopan komission ennuste
32485

*Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden / reaalin BKT työllistä kohden

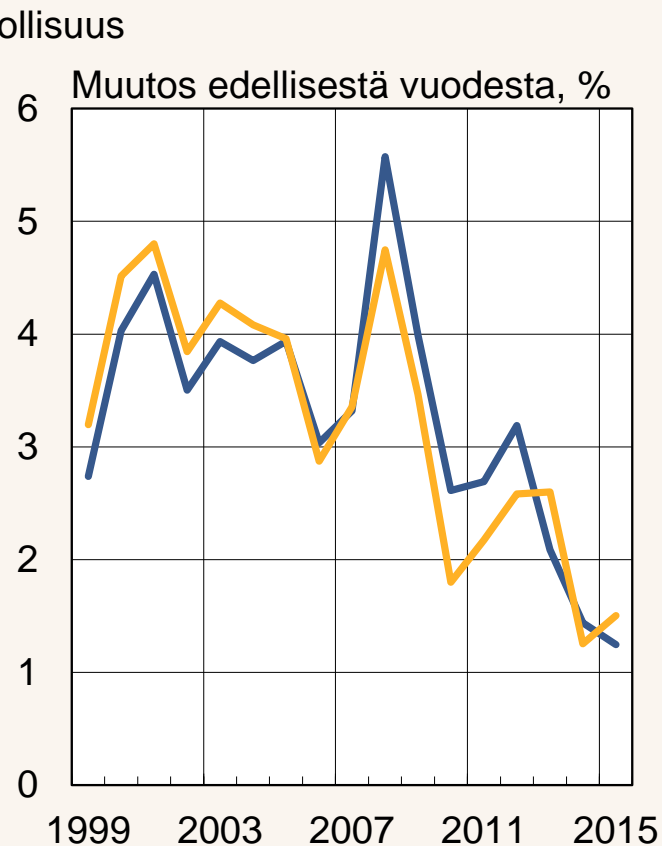

Palkat nousivat enemmän teollisuuden ulkopuolella 2008–2011

Sopimuspalkkaindeksi

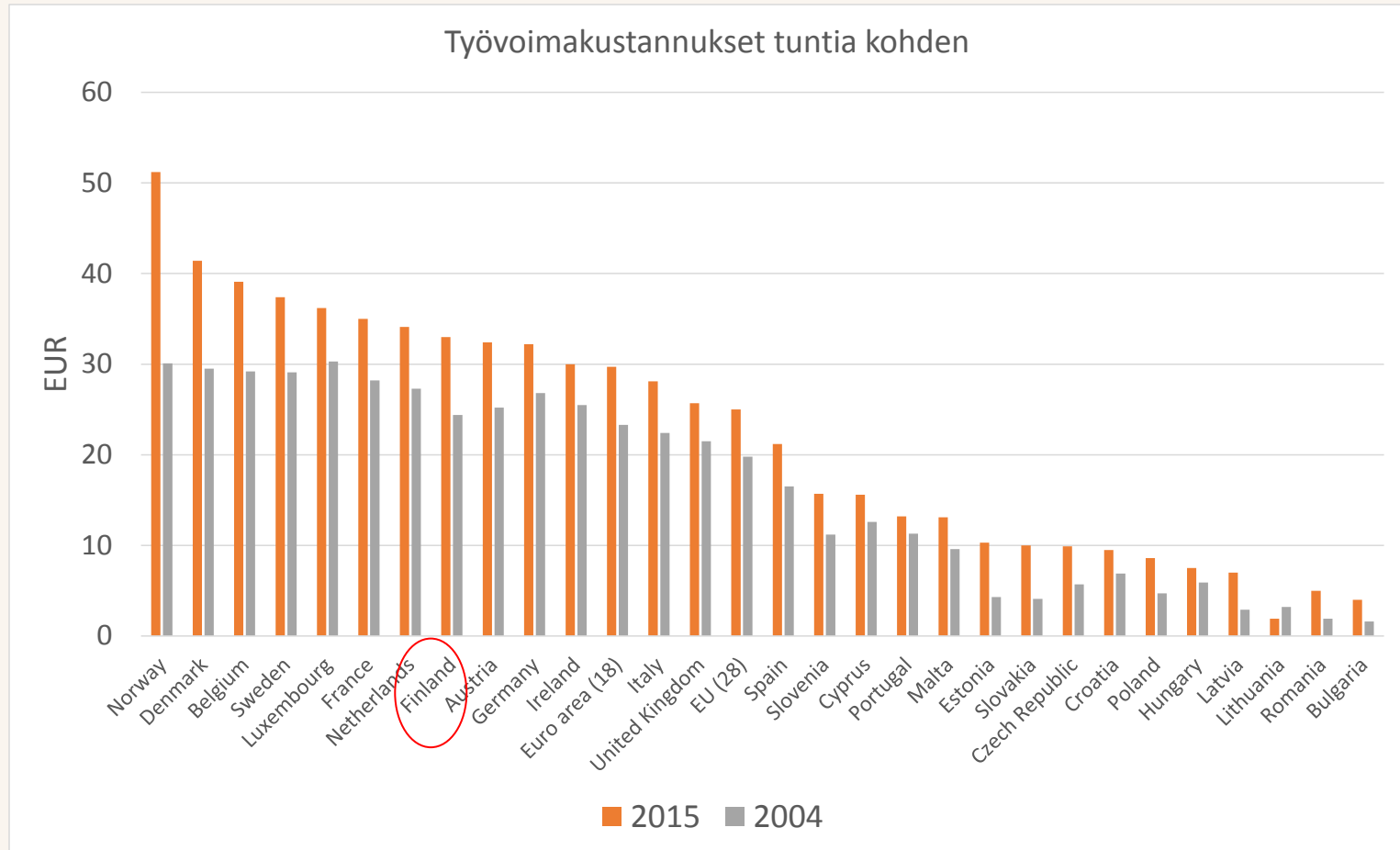
Ansiotasoindeksi

Lähde: Tilastokeskus.

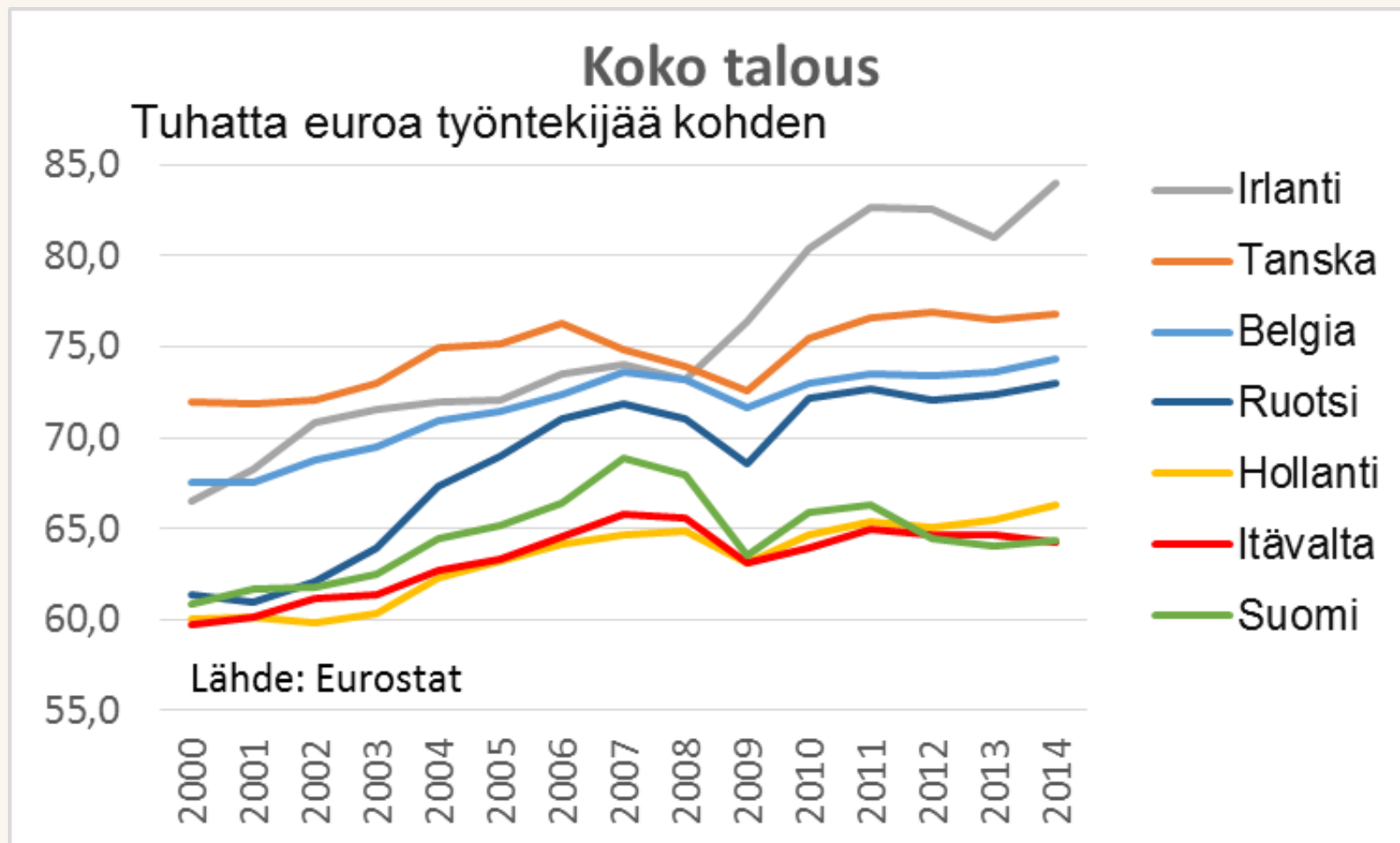
Työvoimakustannukset euroaluetta korkeammat

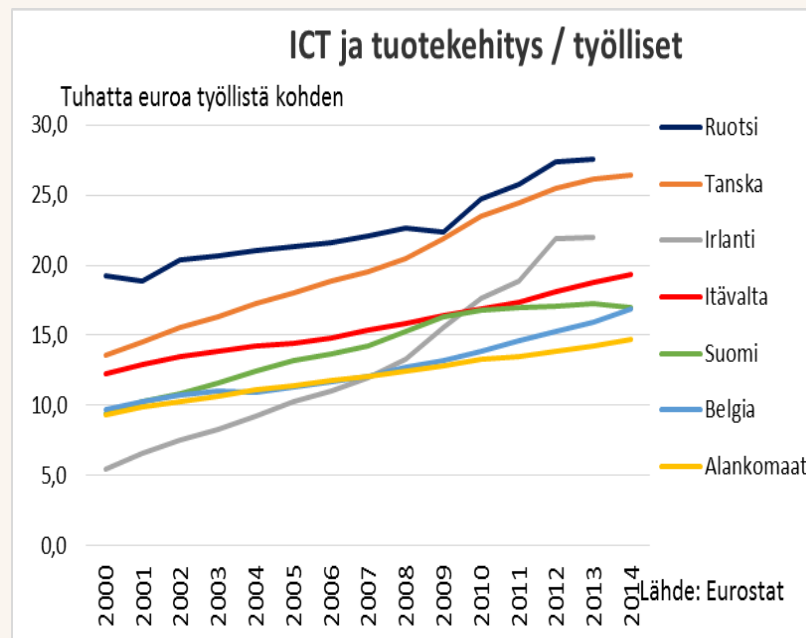
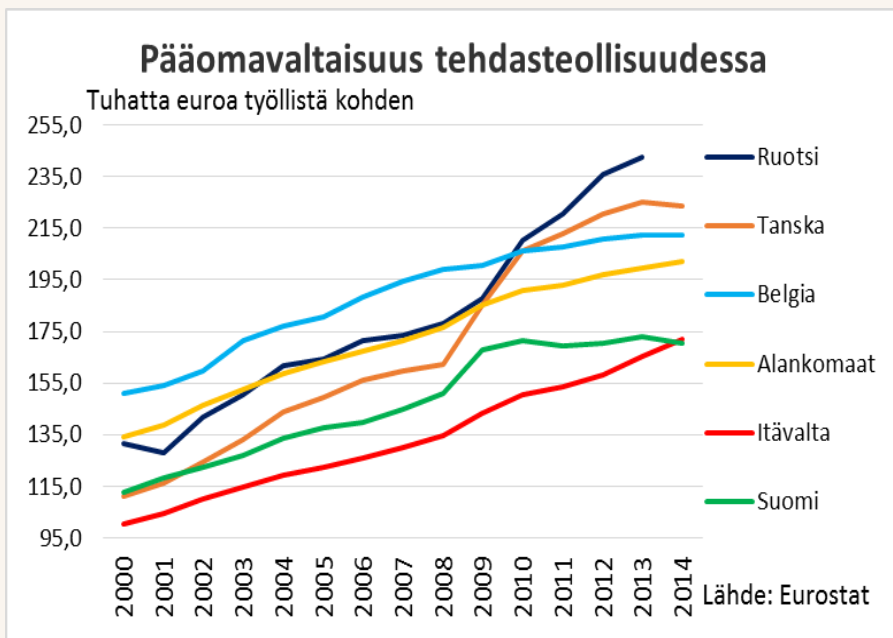

Suomessa tuottavuuden kehitys vaisua...

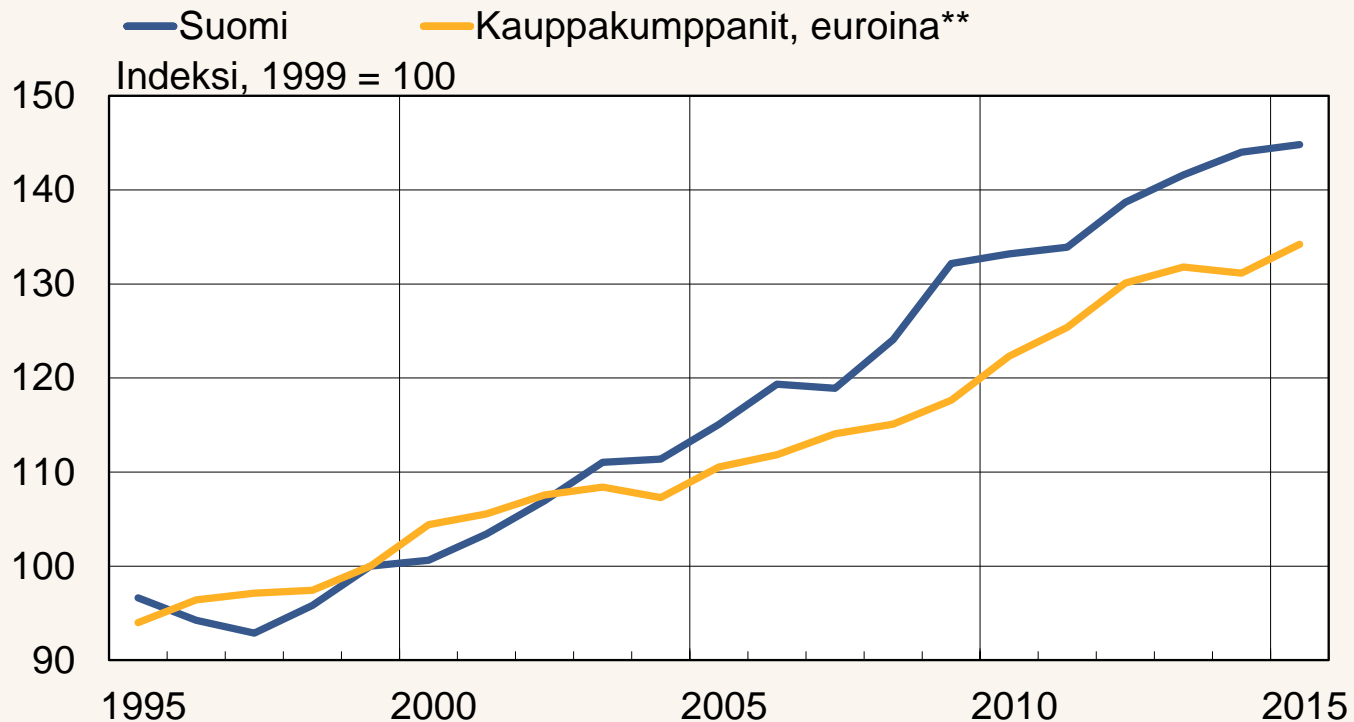

...ja pääomaa käytössä kilpailijoita vähemmän

Yksikkötyökustannukset tehdasteollisuudelle välituotteita tuottavilla toimialoilla*

*) Tehdasteollisuuden ulkopuolella. Toimialat painotettu osuuksilla Suomen tehdasteollisuuden välituotekäytöstä.

***) Kauppakumppanimaat (BE, DE, DK, IE, EL, ES, FR, IT, NL, AT, PT, SE, UK, NO) painotettuina osuuksilla Suomen ulkomaankaupasta.

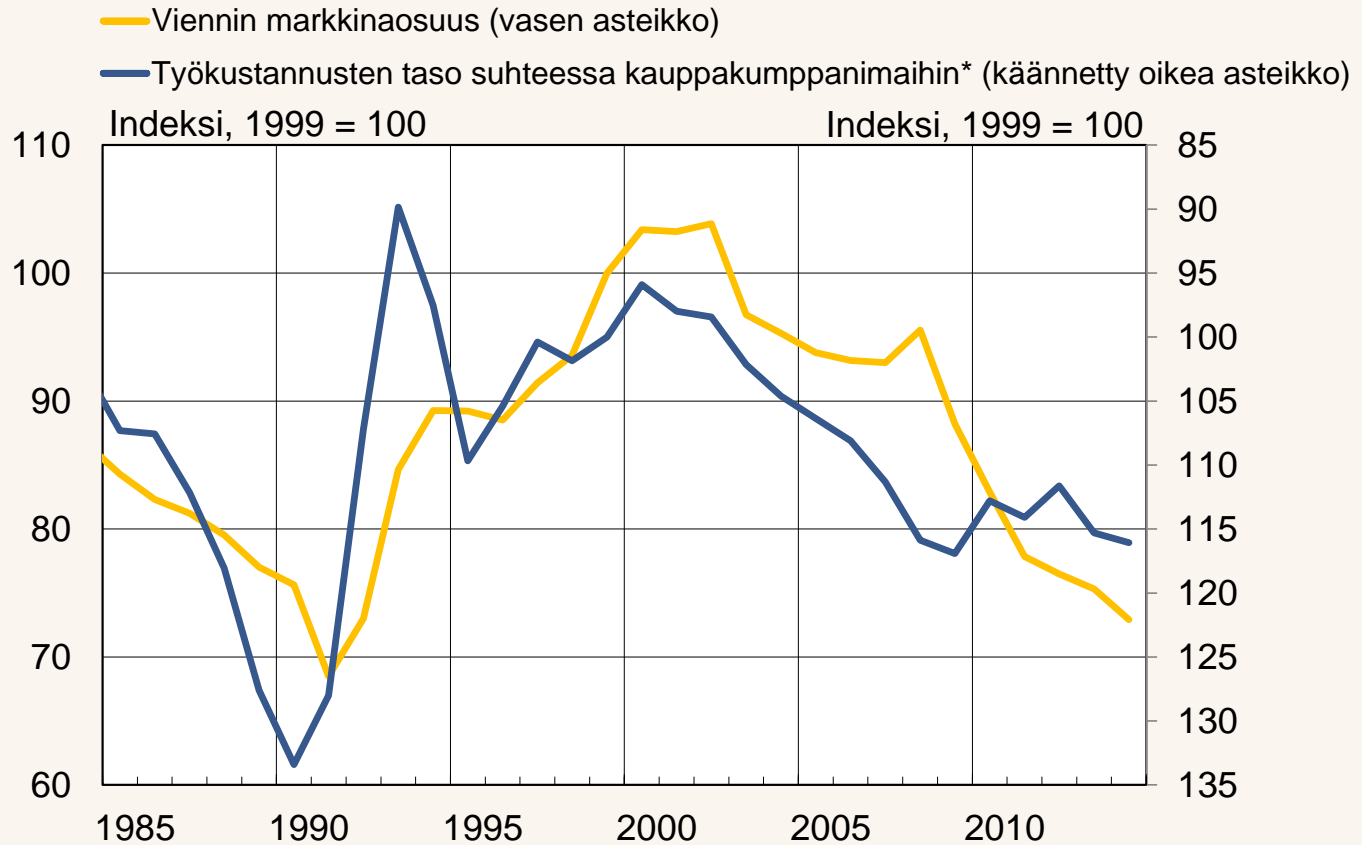
Tarkemmat tiedot: Jarkko Kivistö, Euro & talous 3/2013.

Lähteet: Eurostat ja Suomen Pankin laskelmat.

31515

Kustannustaso vaikuttaa vientiin

*) Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohti suhteessa kehittyneisiin maihin (DK, DE, IE, EL, ES, FR, IT, NL, AT, SE, UK, US, JP, NO) kauppapainoilla samassa valuutassa.

Lähteet: Macrobond, Reuters, Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.

31568

Kilpailukyksopimus: keskimääräisen työtunnin kustannus alenee

Poimintoja kilpailukyksopimuksesta

- Työnantajamaksuja siirretään palkansaajille
  - Työnantajan keskimääräinen työttömyysvakuutusmaksu ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu määrätään yhtä suuriksi vuoden 2018 maksuista alkaen
  - Työntekijöiden työeläkevakuutusmaksua (TyEL) korotetaan ja työnantajien keskimääräistä TyEL-maksua alennetaan samalla määrällä
  - Kaikkien työnantajien sosiaaliturvamaksua alennetaan
- Työaika pidennetään
  - Vuosittaista työaika pidennetään keskimäärin 24 tunnilla vuosittaista ansiotasoa muuttamatta.
- Julkisen sektorin lomarahoja vähennetään
  - Julkisen sektorin lomarahoja vähennetään 30 prosentilla nykyisestä tasosta vuosina 2017-2019
- Sopimuspalkkoja ei koroteta vuonna 2017
  - Nykyisten työ- ja virkaehtosopimusten voimassaoloa jatketaan 12 kuukaudella

Kilpailukyky sopimuksen vaikutukset

- ***Toteutuessaan sopimus selvästi kohentaa kustannuskilpailukykyä***
- ***Palkkojen nousu nyt nopeaa Ruotsissa ja Saksassa mutta***
  - *euroalueella ja Suomen kauppakumppanimaissa keskimäärin edelleen hidasta*
- ***Tuotanto, työllisyys ja investoinnit kasvavat***
- ***Hallituksen veronkevennys ja työllisyyden kasvu tukevat kulutuskysyntää***
- ***Työnantajamaksujen siirrot palkansaajille koskevat kaikkia aloja – sopimuksessa mukana tai ei***
  - *Niistä koituu sopimuksen suurin kustannusvaikutus*
- ***Paikallisen sopimisen edellytysten parantaminen tärkeää***

IV. Suomi muiden kilpailukykykymittareiden valossa

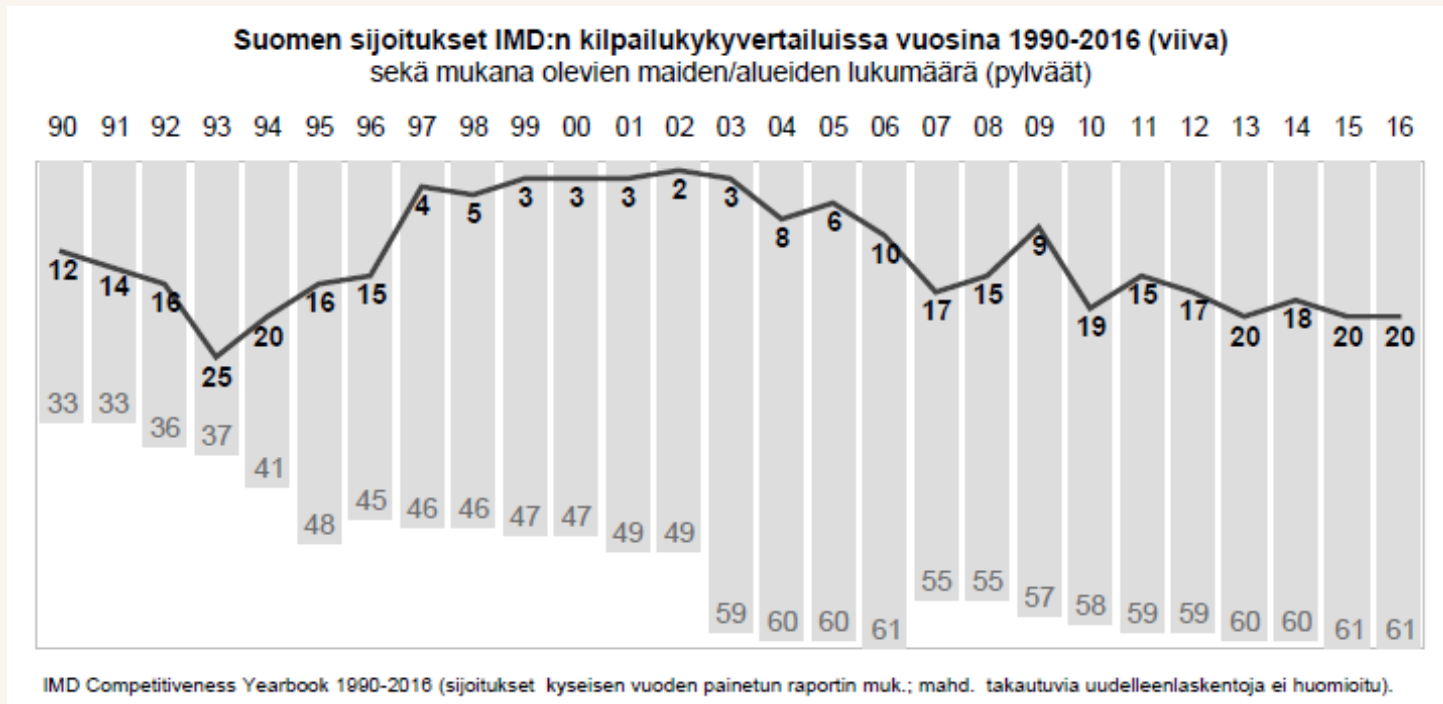
WEF kilpailukykyindikaattorit: Suomen reaalinen kilpailukyky yleisesti hyvä mutta ongelmakohtiakin on

Suomen vahvuudet		Suomen heikkoudet	
Suomen sijoitus indeksissä		Suomen sijoitus indeksissä	
Instituutiot	1	Markkinoiden koko	59
Terveys ja peruskoulutus	1	Työmarkkinoiden tehokkuus	26
Koulutus	2	Hyödykemarkkinoiden tehokkuus	21
Innovaatio	2	Yritystoiminnan kehittyneisyys	14
Rahoitus	6		

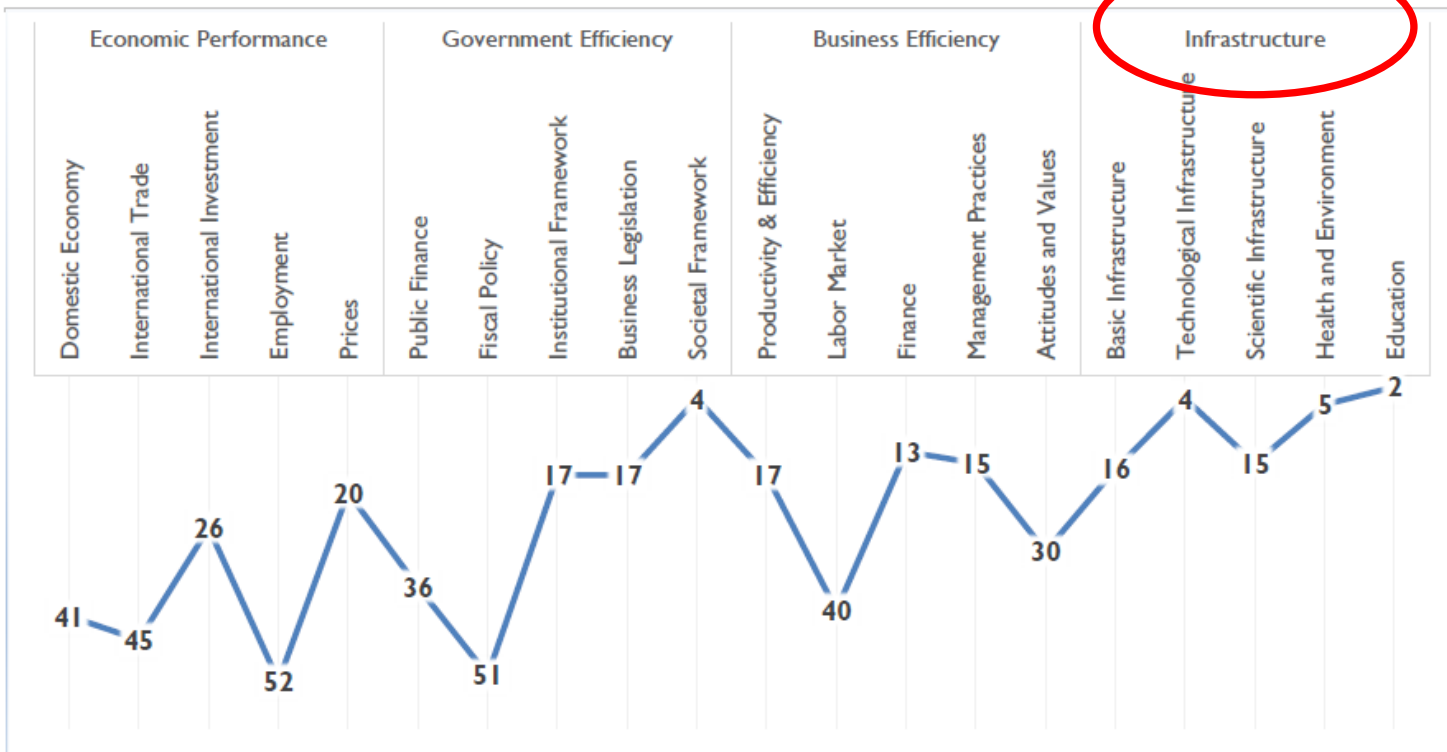
Suomen sijoitus heikompi IMD:n kilpailukykyvertailussa

IMD:n arviossa Suomella useita heikkouksia, mutta vahvuutena infrastruktuuri

COMPETITIVENESS LANDSCAPE

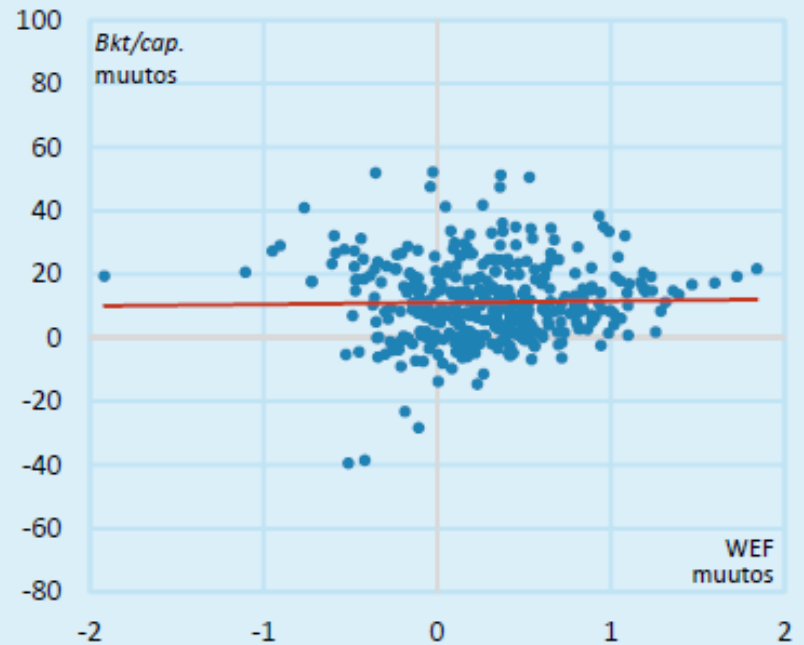
Menestys kilpailukykymittauksissa ei yksin riitä

Kuvio 22

Yhteys tulevaisuuteen: WEF:n kilpailukykyindeksin menneen muutoksen ja bkt per capita tulevan muutoksen välinen hajonta.

Indeksin menneen muutoksen korrelaatio tulevan bkt/capita-kehityksen kanssa on vähäinen.

Lähde: WEF:n vuosikirjat 1996–2013.

Lähde: Pajarinen ja Rouvinen (2014)

Yhteenveto

- Suomen kustannuskilpailukyky heikentyi pahoin 2007 jälkeen
  - työvoimakustannukset kohonneet ja tuottavuuskasvu hidasta
- Kilpailukyky sopimus kohentaa kustannuskilpailukykyä merkittävästi
  - Tarkkoja arvioita ei vielä ole
- Potentiaalinen kilpailukyky
  - Suomella lukuisia vahvuuksia, esim. hyvät instituutiot, korkea koulutus
  - On myös heikkouksia
- Menestys kilpailukyky mittauksissa ei kuitenkaan ole tae tulevasta taloudellisesta menestyksestä
- Kustannuskilpailukykyvystä pidettävä huolta

Kiitos!

IMD:n kilpailukykyvertailussa Suomi sijalla 20

Edellä muut pohjoismaat pl. Islanti

WCY 2016	Country	WCY 2015	Change
1	China Hong Kong	2	+1 ↗
2	Switzerland	4	+2 ↗
3	USA	1	-2 ↘
4	Singapore	3	-1 ↘
5	Sweden	9	+4 ↗
6	Denmark	8	+2 ↗
7	Ireland	16	+9 ↗
8	Netherlands	15	+7 ↗
9	Norway	7	-2 ↘
10	Canada	5	-5 ↘
11	Luxembourg	6	-5 ↘
12	Germany	10	-2 ↘
13	Qatar	13	- -
14	Taiwan	11	-3 ↘
15	UAE	12	-3 ↘
16	New Zealand	17	+1 ↗
17	Australia	18	+1 ↗
18	United Kingdom	19	+1 ↗
19	Malaysia	14	-5 ↘
20	Finland	20	- -

Suomen vahvuudet ja heikkoudet IMD:n kilpailukykyymmityksessä

Suomen vahvuudet		Suomen heikkoudet	
Suomen sijoitus indeksissä		Suomen sijoitus indeksissä	
Koulutus	2	Työllisyys	52
Teknologinen infrastruktuuri	4	Finanssipolitiikka	51
Yhteisöllisyys	4	Kansainvälinen kauppa	45
Terveys ja ympäristö	5	Kotimaan talous	41
		Työmarkkinat	40